

10/6

KRISTNA om kvinnofrågan

EN GRUPP kristna, lekmän och präster, har i samarbete utgivit en bok — *Kvinnan samhället kyrkan* (Svenska kyrkans diakonistyrelses bokförlag, 12:—) — som närmast är avsedd som ett inlägg i debatten om kvinnans tillträde till prästtjänst, men fått större vidd och värde genom framställningar av kvinnosakens historia och kvinnornas ställning i vårt samhälle. Samtliga författare står på en liberal ståndpunkt och kräver likställighet för kvinnan även inom kyrkan. Men alldeles oberoende av denna enligt min uppfattning tilltalande tendens är boken, om man bortser från en del trivialiteter och stilistiska knaggigheter i ett par avsnitt, alldeles utmärkt. Även personer utan större intresse för inre kyrkliga frågor har glädje och nytta av dessa fylliga redogörelser och analyser.

Preceptor Karl-Gustaf Hildebrand ger en kort översikt av kvinnofrågornas historiska utveckling. Som nästan alltid är det en njutning att läsa Hildebrand; han är klar, skarp och kvick i sina förtäta formuleringar och sin behärskade ironi. Man påminns vid läsningen om den märkliga blandning av egoism och enfald som genom tiderna mobiliserats för att värja männens position mot kvinnorna. Det finns knappast något bättre exempel på människors förmåga att klä sin själviskhet i idealism än då 1800-talets politiker talade om hur kvinnans tillträde till skilda befattningar skulle förstöra hennes ömtåliga och fina egenart, samtidigt som hundratusentals flickor och kvinnor tvangs till ett hårt, hälsofarligt och lågt betalt arbete i hem och fabriker. Hildebrand erinrar om att särskilt de bättre anställningarna spärrades för kvinnor, medan dessa tidigt fick rätt att bli småskollärare och telegrafister; i dessa fall ansåg man sig kunna göra besparingar genom att bruka den billiga kvinnliga arbetskraften. Teologie licentiat Karl-Manfred Olsson, som redogör för "Kvinnan i arbetslivet", citerar en praktfull sats ur en proposition vid 1859—1860 års riksdag; det vore i vissa fall förmånligt att anlita kvinnor, "då kvinnan, som på lediga stunder själv kan sköta sitt hushåll, förfärdiga sina kläder eller eljest med handarbete något förtjäna, just därför kan finna sig tillfredsställd med en avlöning, som för mannen vore otillräcklig för fyllande av de oundgängligaste levnadsbehoven". Då det gällde frågan om den ogifta kvinnans myndighet kunde vid samma tid en framstående riksdagsman, som citeras av Hildebrand, kritisera reformkravet som ett försök att förgrova kvinnans väsen: "Skall hon berövas denna renhet, denna fromhet, denna innerlighet som är hennes största prydnad? Skall hon göras lika kall, lika känslösa som vi?"

De allmänna synpunkter som understryks i flera av uppsatserna — betydelsen av kvinnornas arbete, de ekonomiskt-sociala förändringarna som drivkraften till kvinnornas ökade verksamhet utom hemmet, de båda könsens intellektuella likvärdighet — torde för de flesta vara väl kända, men det är av vikt att de med sådan fullständighet redovisas i den nu pågående debatten. De kompletterar de idéhistoriska inlägg som klargör att de kyrkliga argumenten mot kvinnliga präster i allt väsentligt upprepar vad kvinnoemancipationens motståndare sagt inför varje reform under ett århundrade.

Den speciellt bibliska och lutherska motiveringen för männens monopol på prästämber granskas i två uppsatser. Professor Krister Stendahl skriver om "Bibelsynen och kvinnan", docent Ruben Josefson om "Den evangelisk-lutherska ståndpunkten". Atminstone för lekmännen är professor Stendahls intelligenta analys av skilda "skolor" på bibeltolkningens område högst stimulerande. Stendahl framhåller att den nyare, "realistiska" bibeltolkningen — i motsats mot den tidigare "liberala" — söker klarlägga de av tid och rum betingade föreställningar och synsätt som var bestämmande för Jesus och Paulus och andra urkristendomens gestalter. Vetenskapligt innebär denna inriktning, betonar Stendahl, ett framsteg. Men den blir farlig om den dominerar åskådning och trossatser; då får man inte "leka semit från första århundradet". Stendahls slutsats blir att det inte går att behandla kvinnans tillträde till prästtjänst som ett speciellt problem; vad som framträder i Bibeln är kvinnan såsom underordnad och avskild på alla områden, den orientalska kvinnan för två tusen år sedan. Blir denna miljöbestämda bild avgörande för den nutida kyrkans hållning, måste det konsekventa "vara att hävda varje slag av emancipation såsom främmande för den bibliska helhetssynen". Men det är lika bibeltroget att fästa sig vid bibelorden om köns likvärdighet från religiös synpunkt, och då blir all kvinnoemancipation, även inom kyrkan, försvarlig för de kristna.

Ett liknande exempel på möjligheten att tolka religiösa urkunder totalt olika ger docent Josefsons uppsats. Josefson resonerar i fråga om Luther på samma sätt som Stendahl om Jesus och Paulus. Och så kommer den liberala slutsatsen: "Ett principiellt nej till kvinnliga präster från lutherska utgångspunkter skulle också innebära ett lika principiellt nej till kvinnliga domare, rektorer, statsråd och kyrkliga ungdomssekreterare. Ett sådant nej kan emellertid endast motiveras från 1500-talets sociala åskådning."

HERBERT TINGSTEN